Lietas arhīva Nr. CA-1422-22/9
ECLI:LV:RAT:2022:1019.C30375517.15.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
2022.gada 19.oktobrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija
šādā sastāvā: tiesnesis referents U.Danga,
tiesnese M.Ābele un tiesnese L.Volberga,
izskatīja rakstveida procesā civillietu AS "Gaso" prasībā pret /juridiska pers. A/ un /pers. A/ par parāda un kompensācijas piedziņu, sakarā ar AS "Gaso" apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 31.oktobra spriedumu, Civillietu tiesas kolēģija

konstatēja:

Aprakstošā daļa

AS "Latvijas Gāze" 2016.gada 29.decembrī cēlusi Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā prasību pret atbildētājiem /juridiska pers. A/ un /pers. A/ par parāda un kompensācijas piedziņu.

Pamatojoties uz Civillikuma 1., 863., 864., 1587. un 2021.pantu, Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumu Nr. 85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 98., 105.punktu, Enerģētikas likuma 18.pantu, prasītājs lūdzis tiesu piedzīt solidāri no /juridiska pers. A/ un /pers. A/ par labu AS "Latvijas Gāze" 33 744,13 euro, ko sastāda parāds par patērēto dabasgāzi 11 608,92 euro un kompensācija 22 135,21 euro; noteikt AS "Latvijas Gāze" tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos sešus procentus gadā no piedzītās pamatparāda summas; piedzīt solidāri no /juridiska pers. A/ un /pers. A/ par labu AS "Latvijas Gāze" tiesas izdevumus; piedzīt solidāri no /juridiska pers. A/ un /pers. A/ par labu AS "Latvijas Gāze" ar lietas vešanu saistītos izdevumus.

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 31.oktobra spriedumu prasība noraidīta.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka gazificētajā objektā skaitītājs ir ticis demontēts, bet lietā nav konstatējams tāds pierādītu apstākļu kopums, kas dotu pamatu secinājumam, ka šāds fakts pats par sevi apstiprina, ka lietotājam bija iespēja patērēt dabasgāzi bez maksas.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka 2015.gada 14.jūlija akts Nr.9 apstiprina, ka pēc /juridiska pers. A/ pilnvarotās personas /pers. A/ iesnieguma, prasītājs gazificētajā objektā veica dabasgāzes padeves pārtraukšanu. No minētā akta redzams, ka, klātesot /juridiska pers. A/ pārstāvei /pers. A/ tika atvienots skaitītājs, fiksējot skaitītāja rādījumu, noplombējot to ar rādījumu 38643 m^3, dabasgāzes padeve pārtraukta un skaitītājs ticis noplombēts ar AS "Latvijas Gāze" plombu Nr.RI016903, kā arī aktā fiksēts, ka ēka netiek apdzīvota, kas apstiprina atbildētājas iebildumus par to, ka ēku neviens neapdzīvoja.

Ņemot vērā, ka prasītājs, ceļot prasību ir apgalvojis, ka skaitītāja demontāžas fakts apstiprina faktu, ka lietotājam, tādejādi bija iespēja patērēt dabasgāzi bez maksas, pirmās instances tiesa atzinusi, ka prasītājam, saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.panta nosacījumiem, ir pienākums pierādīt savu apgalvojumu, bet lietā netika gūti pierādījumi, ka pārtrauktā dabasgāzes padeve tika atjaunota gazificētajā objektā un pirmās instances tiesa atzinusi, ka dabasgāze objektā nevarēja tikt lietota, līdz ar to prasība ir pilnībā noraidāma.

Apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu iesniedzis prasītājs AS "Latvijas Gāze", pārsūdzot spriedumu pilnā apjomā.

Norādīts, ka /juridiska pers. A/ nav nodrošinājusi to, ka gazificētā objektā uzstādītais skaitītājs paliktu neskarts. Tā kā skaitītājs tika uzstādīts un atradās nekustamā īpašuma sastāvā esošās ēkas iekštelpās, tad tā neesamību 2016.gada 7.jūnijā vai jebkurā citā datumā faktiski nav iespējams izskaidrot citādi, kā vien ar pašas /juridiska pers. A/ vainojamu rīcību.

Norādīts, ka pirmās instances tiesa nepamatoti secinājusi, ka lietā neesot gūti pierādījumi, ka 2015.gada 14.jūlijā pārtrauktā gāzes padeve tikusi atjaunota, jo, kā redzams no lietā esošā 2015.gada 14.jūlija akta Nr.9, prasītāja darbinieki gazificētajā objektā veica gāzes padeves atslēgšanu, savukārt no 2016.gada 7.jūnija akta Nr.5 izriet, ka prasītāja darbinieki gazificētajā objektā ne tikai konstatēja, ka skaitītājs ir patvaļīgi demontēts, bet arī atkārtoti veica gāzes padeves atslēgšanu.

Norādīts arī, ka 2016.gada 7.jūnijā prasītāja darbiniekiem bija jāveic atkārtota gāzes padeves atslēgšana, jo pēc 2015.gada 14.jūlija dabasgāzes patēriņa skaitītājs ticis patvaļīgi demontēts un patvaļīgi tikusi atjaunota dabasgāzes padeve, bez jebkādas patēriņa uzskaites.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 2.maija lēmumu prasītājs AS "Latvijas Gāze" aizstāta ar tā saistību un tiesību pārņēmēju AS "Gaso".

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 17.aprīļa spriedumu izbeigta tiesvedība daļā pret /juridiska pers. A/, bet prasība apmierināta daļā par parāda piedziņu no atbildētājas /pers. A/.

Ar Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2022.gada 7.aprīļa spriedumu atcelts Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 17.aprīļa spriedums daļā, ar kuru noteikts piedzenamās maksas par izlietotās dabasgāzes daudzumu un kompensācijas apmērs un piedzīti tiesāšanās izdevumi un lieta nodota jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, Civillietu tiesas kolēģija lietu izskata rakstveida procesā, jo ir iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un tiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē.

2022.gada 28.jūnijā lietas dalībniekiem tika nosūtīts tiesas paziņojums par civillietas iztiesāšanu rakstveida procesā, nosakot termiņu līdz 2022.gada 13.septembrim procesuālu lūgumu un rakstveida paskaidrojumu iesniegšanai (l.l.53-54, 2.sējums).

Civillietu tiesas kolēģija, pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi dokumentālos pierādījumus, atzīst, ka apelācijas sūdzība ir pamatota, un prasība ir apmierināma daļēji.

Motīvu daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Savukārt atbilstoši Civilprocesa likuma 430.panta trešās daļas prasībām apelācijas instances tiesa nepārbauda tos pirmās instances tiesas konstatētos faktus, kas nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 17.aprīļa spriedumu AS "Gaso" prasība apmierināta daļā par parāda piedziņu no /pers. A/, bet daļā pret /juridiska pers. A/ tiesvedība lietā izbeigta, jo tā /datums/ ir likvidēta.

Ar Augstākās tiesas Senāta 2022.gada 7.aprīļa spriedumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 17.aprīļa spriedums atcelts daļā, ar kuru noteikts piedzenamās maksas par izlietotās dabasgāzes daudzumu un kompensācijas apmērs un piedzīti tiesāšanās izdevumi, un lieta šajā daļā nodota jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai.

Ievērojot minēto, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka civillieta AS "Gaso" prasības daļā par piedzenamās maksas par izlietotās dabasgāzes daudzumu un kompensācijas apmēru un tiesāšanās izdevumu piedziņu atkārtoti izskatāma apelācijas instances tiesā. Savukārt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 17.aprīļa spriedums daļā, ar kuru izbeigta tiesvedība lietā pret atbildētāju /juridiska pers. A/ ir stājies likumīgā spēkā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 193.panta piektajā daļā minētos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu.

Lietā nav strīda, ka Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/reģistrētā nekustamā īpašuma /adrese/, kadastra numurs /numurs/, īpašniece ir /pers. A/.

2011.gada 25.augustā starp AS "Latvijas Gāze", kā dabasgāzes piegādātāju, un /juridiska pers. A/, kā dabasgāzes lietotāju, kura vārdā rīkojusies gazificētā objekta īpašniece un /juridiska pers. A/ pilnvarotā persona /pers. A/, noslēgts dabasgāzes piegādes līgums Nr./numurs/ par dabasgāzes piegādi gazificētajā objektā /adrese/, kas ir nedzīvojamas telpas (l.l. 18-21, 1.sējums).

No lietas materiāliem redzams, ka 2015.gada 14.jūlijā AS "Latvijas Gāze" pārstāvis gazificētajā objektā veicis dabasgāzes padeves pārtraukšanu, par ko tika sastādīts akts Nr.9 par mēraparāta atvienošanu (l.l.23, 1.sējums). No minētā akta redzams, ka, klātesot atbildētājai /pers. A/ tika atvienots skaitītājs, fiksējot skaitītāja rādījumu 38643 m^3, dabasgāze padeve pārtraukta un skaitītājs ticis noplombēts ar AS "Latvijas Gāze" plombu Nr.RI016903.

No lietas materiāliem pievienotā 2016.gada 7.jūnija akta Nr.5 par skaitītāja atvienošanu redzams, ka AS "Latvijas Gāze" pārstāvis gazificētajā objektā veica dabasgāzes apgādes iekšējās sistēmas apsekošanu, un konstatēja, ka gazificētajā objektā uzstādītais skaitītājs ir patvaļīgi demontēts. Aktā norādīts, ka ir veikta dabasgāzes padeves atslēgšana gazificētajā objektā, ievietota starplika cokolkrāna starpposmā, cokolkrāns noplombēts ar AS "Latvijas Gāze" plombu Nr.RI021553.

2011.gada 25.augusta līguma Nr. /numurs/ 4.2.punktā noteikts, ka lietotājs nodrošina tā īpašumā vai lietošanā esošo dabasgāzes patēriņa uzskaites mēraparātu saglabāšanu, to instrukcijām atbilstošu ekspluatāciju un savlaicīgu valsts pārbaudi Latvijas Nacionālā standartizācijas un metroloģijas centra noteiktajos termiņos, kā arī nodrošina plombu saglabāšanu uz mēraparātiem, slēgtajām apvadlīnijām, agregātiem un citur, ko plombējuši AS "Latvijas Gāze" vai Latvijas Nacionālā standartizācijas un metroloģijas centra pārstāvji.

Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 66.1.punktā noteikts, ka lietotājam ir pienākums nodrošināt uzstādīto dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparātu un ar tiem saistīto telemetrijas un telemehānikas sistēmu un plombu saglabāšanu.

Saskaņā ar Enerģētikas likuma 18.pantu siltumenerģijas un gāzes apgādes iekārtas, kā arī elektroenerģijas apgādes instalācijas, kuras atrodas ēku un būvju iekšienē un kuras izmato vienīgi šo ēku un būvju apgādei ar siltumenerģiju, gāzi vai elektroenerģiju, izņemot energoapgādes komersantu uzstādītus kontroles aparātus un mēraparātus, ir galveno lietu - šo ēku un būvju - blakus lietas, un visi ar tām saistītie izdevumi ir jāsedz un nastas ir jānes galvenās lietas īpašniekam vai valdītājam.

Saskaņā ar Civillikuma 863.pantu, kas bauda vai vēlas baudīt kādas lietas labumus, tam arī jānes ar šo lietu saistītie pienākumi, kā arī trešās personas šai lietai vai tās dēļ taisītie izdevumi. Savukārt Civillikuma 864.pants nosaka, ka visas uz lietu gulstošās nastas un apgrūtinājumi jānes lietas īpašniekam.

Atbildētāja/pers. A/ izteikusi iebildumus, ka nav pierādījumu tam, ka mēraparāta demontāža ir radījusi iespēju patērēt gāzi bez uzskaites.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka 2016.gada 7.jūnijā atkārtoti tika veikta gāzes padeves atslēgšana gazificētajā objektā, jo pirms tam gāzes lietošana varēja notikt bez uzskaites, jo gāzes skaitītājs ticis patvaļīgi demontēts un gāzes padeve atjaunota bez patēriņa uzskaites, par ko 2016.gada 7.jūnija aktā par skaitītāja atvienošanu norādīts, ka AS "Latvijas Gāze" pārstāvis veica gāzes padeves atslēgšanu gazificētajā objektā, ievietoja starpliku cokolkrāna starpposmā, un cokolkrānu noplombēja ar AS "Latvijas Gāze" plombu Nr.RI021553.

Liecinieks /pers. B/, kurš piedalījās akta sastādīšanā, 2019.gada 25.marta tiesas sēdē liecināja, ka norādītajos apstākļos bija iespējams lietot gāzi bez uzskaites (l.l. 243, 1.sējums).

Līdz ar to, Civillietu tiesas kolēģija nevar atzīt par pamatotu atbildētājas viedokli, ka nav pierādīts, ka mēraparāta demontāža nav radījusi iespēju patērēt gāzi bez uzskaites.

Atbildētāja paskaidrojumos par celto prasību norādījusi, ka gazificētais objekts ilgstoši nav apdzīvots, ēka ir neapmierinošā stāvoklī, gāze netika ne pieslēgta, ne patērēta, arī ūdens padeve nebija atjaunota, radiatoru sistēma nebija atjaunota.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka norādītajiem apstākļiem nav nozīmes, jo konkrētajā gadījumā vērā jāņem fakts, ka atkārtota gāzes padeves atslēgšana tika veikta 2016.gada 7.jūnijā, kas savukārt apliecina patvaļīgu gāzes padeves atjaunošanu gazificētajā objektā laikā posmā pēc 2015.gada 14.jūlija.

Atbildētāja paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norādījusi, ka lietā ir strīds par to vai atbildētāja ir vainojama mēraparāta demontāžā.

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka, lai gan prasītājs nav pierādījis, ka tieši atbildētāja ir gāzes skaitītāju patvaļīgi demontējusi, tomēr šim apstāklim nav izšķirošas nozīmes izskatāmajā lietā.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka, pastāvot iespējai lietot dabasgāzi bez uzskaites, atbildētājas /pers. A/ atbildība izriet gan no Enerģētikas likuma, gan Civillikuma normām neatkarīgi no tā, kurš ir patvaļīgi demontējis gāzes skaitītāju. Atbildētāja, kā gazificētā objekta īpašniece, ir atbildīga par gāzes skaitītāja lietošanu un saglabāšanu.

Šāda atziņa nostiprinājusies arī tiesu praksē jautājumā par gazificētā objekta īpašnieka atbildību par dabasgāzes apgādes sistēmu un tās darbību, Augstākās tiesas Civillietu departamentam atsakoties ierosināt kasācijas tiesvedības lietās, kurās apelācijas instances spriedums satur šādu atziņu (*sk. Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 29.novembra spriedums lietā Nr. C29705715, Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 13.janvāra spriedums lietā Nr.C33411313*).

Par pamatotu Civillietu tiesas kolēģija atzīst prasītāja viedokli, ka dabasgāzes piegāde gazificētajam objektam ir bijusi ne tikai /juridiska pers. A/, bet arī atbildētājas /pers. A/ interesēs, jo dabasgāze tika piegādāta /pers. A/ nekustamajam īpašumam, līdz ar ko labumu, ko gūst no dabasgāzes, guva arī pati /pers. A/.

Tādējādi, Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā, prasītājs ir pierādījis, ka noticis 2011.gada 25.augusta līguma Nr./numurs/ un Ministru kabineta noteikumu Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" pārkāpums, jo konstatētā patvaļīgā gāzes skaitītāja demontāža ir radījusi iespēju dabasgāzi patērēt bez uzskaites un maksas. Līdz ar to prasītājam saskaņā ar Enerģētikas likuma 42.^{3} panta pirmo daļu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 7.martam) ir tiesības prasīt no gazificētā objekta īpašnieces /pers. A/ samaksu par neuzskaitīto gāzi un kompensāciju.

Ievērojot minēto, Civillietu tiesas kolēģija atzīst par pamatotu apelācijas sūdzībā norādīto, ka pirmās instances tiesa nav pareizi novērtējusi atbildētājas pārkāpumu raksturojošos apstākļus, atzīstot, ka atbildētājai nav pienākuma segt samaksu par neuzskaitīti patērēto gāzi.

Civilprocesa likuma 476.panta pirmā daļa nosaka, ka likuma tulkojums, kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāts tiesai, kas šo lietu izskata no jauna.

Latvijas Republikas Senāts 2022.gada 7.aprīļa spriedumā šajā lietā norādījis, ka apelācijas instances tiesa prasību apmierinājusi, piemērojot tādas tiesību normas, kuras Satversmes tiesa atzinusi par antikonstitucionālām no to izdošanas brīža, tad pārsūdzētais spriedums ir atceļams un izskatot lietu no jauna, dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpuma dēļ izlietotās dabasgāzes daudzuma noteikšanā un kompensācijas aprēķināšanā ir piemērojamas Senāta paplašinātā sastāva 2022.gada 31.janvāra spriedumā lietā Nr. SKC-133/2022 ietvertās atziņas.

Pārkāpuma konstatēšanas periodā, no 2015.gada 15.jūlija līdz 2016.gada 7.jūnijam, pienākumu maksāt par izlietoto dabasgāzi noteica Enerģētikas likuma 42.^{3} pants, Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumi Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" un 2011.gada 25.augusta līgums Nr./numurs/.

Enerģētikas likuma 42.^{3} panta pirmajā daļā (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 7.martam) bija noteikts: ja energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta noteikumus par dabasgāzes piegādi un lietošanu vai līgumu par dabasgāzes piegādi un tā rezultātā enerģijas lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, enerģijas lietotājs samaksā energoapgādes komersantam par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju. Kārtību, kādā energoapgādes komersants nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību, nosaka Ministru kabinets.

2011.gada 25.augusta līguma Nr./numurs/ 5.7. punkts noteic, ka gadījumā, ja lietotājs patvaļīgi pieslēdzis dabasgāzes apgādes sistēmas vai gāzi patērējošās iekārtas un aparātus, izmainījis patēriņu uzskaites mēraparātu shēmu, noņēmis plombas, sabojājis uzskaites mēraparātus, vai traucējis to normālu darbību, piegādātājam ir tiesības noteikt patērēto dabasgāzes daudzumu, izdarot aprēķinus un piemērot trīskāršu cenu par patērēto gāzi par laika periodu no iepriekšējās dabasgāzes patēriņa kontroles līdz brīdim, kad ir konstatēts pārkāpums. Aprēķinus izdara, ņemot vērā faktiski patērēto gāzi analogā laika periodā pie vienādām patēriņa jaudām.

Ar Satversmes tiesas 2020.gada 28.septembra spriedumu lietā Nr. 2019-37-0103, Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85 „Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 98., 99. un 100.punkts, ciktāl patērētās dabasgāzes daudzums nosakāms, pamatojoties uz enerģijas lietotājam atļauto maksimālo dabasgāzes patēriņu stundā vai enerģijas lietotāja dabasgāzes iekārtu maksimālo iespējamo patēriņu stundā, vai energoapgādes komersanta apstiprinātajā norēķinu kārtībā noteiktajām diferencētajām patēriņa normām, atzīti par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105.pantam un Enerģētikas likuma 42.^{3} panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā no 2008.gada 4.jūlija līdz 2016.gada 7.martam) un attiecībā uz personām, kurām tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, spēkā neesošu no spēkā stāšanās brīža.

Ievērojot Satversmes tiesas sniegto tiesību normas interpretāciju, atceļot Satversmei neatbilstošo regulējumu, patērētās dabasgāzes daudzuma noteikšanā ir tieši piemērojams Satversmes 105.pants un patērētās dabasgāzes daudzuma aprēķināšanas metodēm jābūt tādām, kas atbilstoši taisnīguma principam nodrošina energoapgādes tiesisko attiecību dalībnieku ekonomisko ekvivalenci un to, ka patērētās dabasgāzes daudzums tiek noteikts iespējami tuvu tam, kas patērēts faktiski (*sk. Satversmes tiesas 2020.gada 28.septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 29.1. un 30.3.punktu*).

Izvērtējot Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85
99.punktā noteiktās vairākas patērētās dabasgāzes daudzuma aprēķināšanas metodes, Satversmes tiesa atzinusi, ka samērīgumu un ekonomisko ekvivalenci starp gāzes piegādātāju un gāzes patērētāju nodrošina tikai viena no 99.1.punktā paredzētajām patērētās dabasgāzes daudzuma noteikšanas metodēm, proti, faktiski patērētais dabasgāzes daudzums līdzīgos apstākļos līdzīgā laikposmā. Tādējādi vispārējās jurisdikcijas tiesai, pārbaudot pušu iesniegtos pierādījumus un sniegtos paskaidrojumus, jānoskaidro apstākļi par patērētās dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos vai analogā situācijā līdzīgā laikposmā un jāattiecina tie uz līdzīgo konstatēto pārkāpuma laika posmu (*sk. Satversmes tiesas 2020.gada 28.septembra sprieduma lietā Nr.2019-37-0103 29.1.,29.3. un 30.3.punktu*).

Ja energoapgādes komersants, nosakot faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, izmanto datus par patērētās dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos līdzīgā laikposmā, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija vai tiesa īsteno kontroli pār energoapgādes komersanta noteiktā dabasgāzes daudzuma pamatotību un tiesiskumu, ņemot vērā katras situācijas individuālos apstākļus. Turklāt no Ministru kabineta sniegtajiem papildu apsvērumiem izriet, ka šīs metodes izmantošana var būt balstīta ne vien vēsturiskos, bet arī analoģiskos dabasgāzes patēriņa datos. Tādējādi, pat tad, ja energoapgādes komersanta rīcībā nav vēsturisku datu par konkrētā enerģijas lietotāja dabasgāzes patēriņu, ir iespējams izmantot datus par analogu situāciju, kuri saprātīgi var tikt attiecināti arī uz konkrēto enerģijas lietotāju. Līdz ar to apstrīdētajās noteikumu normās paredzētā patērētās dabasgāzes daudzuma noteikšanas metode, saskaņā ar kuru tiek izmantots faktiski patērētās dabasgāzes daudzums līdzīgā laikposmā līdzīgos apstākļos, nodrošina ekonomisko ekvivalenci. Tādēļ personas pamattiesību aizskārums ir mazāks nekā labums, ko sabiedrība gūst šīs metodes izmantošanas rezultātā, un apstrīdētajās noteikumu normās ietvertais pamattiesību ierobežojums šajā daļā atbilst samērīguma principam (*sk. Satversmes tiesas 2020.gada 28.septembra sprieduma lietā Nr.2019-37-0103 29.1.1. punktu*).

Līdz ar to ir pamats konkrēto tiesisko attiecību noregulēšanai piemērot 2020.gada 28.septembra spriedumā lietā Nr. 2019-37-0103 paustās atziņas par patērētās dabasgāzes daudzuma noteikšanas metodi, saskaņā ar kuru tiek izmantots faktiski patērētās dabasgāzes daudzums līdzīgā laikposmā līdzīgos apstākļos.

Ņemot vērā Satversmes tiesas 2020.gada 28.septembra sprieduma lietā Nr.2019-37-0103 un Augstākās tiesas senāta spriedumā lietā Nr.SKC-133/2022 izteiktās atziņas, prasītājs 2022.gada 5.oktobra rakstveida paskaidrojumiem pievienotajos aprēķinos,
neuzskaitīto dabasgāzi aprēķinājis ņemot vērā patēriņu salīdzinošā objektā, tajā pašā ēkā /adrese A/ un tajā pašā platībā – 400m^2 – iepriekšējos gados bijušu dabasgāzes patēriņa apjomu, izvēloties periodu no 2005.gada 10.augusta līdz 2009.gada 3.augustam, jeb 35,78 mēneši, kurā kopējais patēriņš bija 31 390 m^3.

Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā atzīstams par pamatotu prasītāja 2022.gada 5.oktobra paskaidrojumos ietvertais aprēķins, kurš veikts pamatojoties uz ekvivalentā periodā bijušu dabasgāzes patēriņu salīdzinošā objektā SIA /nosaukums/ datiem, reizinot vidējo aprēķināto saņemtās dabasgāzes apjomu mēnesī 877 m3 (31 390m^3/35,78 mēneši) ar aprēķina periodu no 2015.gada 15.jūlijam līdz 2016.gada 7.jūnijam – 10,78 mēnešiem, kad atbildētājas patēriņš bija 0 m^3. No minētā aprēķina, izriet, ka neuzskaitītais dabasgāzes apjoms atbildētājas nekustamajā īpašumā ir 9454 m^3 (10,78 mēneši * 877 m^3 mēnesī), kas, ņemot vērā dabas gāzes tarifus, kas tika piemēroti atšķirīgos laika periodus, piemērojot maksu par akcīzes nodokli un PVN, veido kopējo parāda summu 4183,76 euro (l.l.67-71, 2.sējums).

Civillietu tiesas kolēģija uzskata par nepieciešamu norādīt, ka, salīdzinot divu dažādu lietotāju dabasgāzes patēriņa apjomu, nav iespējams piemērot identiskus apstākļus, jo vienmēr var pastāvēt atšķirīgi faktiskie apstākļi, kas var ietekmēt šo patēriņu, līdz ar to vērtējami līdzīgi apstākļi nevis identiski.

Līdz ar to, civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka konkrētajā situācijā prasītājs pamatoti piemērojis līdzīgus apstākļus, lai laika periodā no 2015.gada 15.jūlijam līdz 2016.gada 7.jūnijam noteiktu neuzskaitīto dabasgāzi 9454 m^3, kas saskaņā ar aprēķinu ir 4183,76 euro.

Vērtējot aprēķinā ietvertos citus salīdzinošos lietotājus un periodus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka tos nav pamata piemērot, jo piemēram lietotājam SIA /nosaukums/ salīdzinošajā periodā atsevišķos mēnešos uzskaitītās gāzes patēriņš ir 0 m^3, savukārt SIA /nosaukums/ salīdzinošais laika periods jau ir pēc 2016.gada 7.jūnija, kad uzstādītās gāzes patēriņa ierīces jau varēja būt atšķirīgas no /juridiska pers. A/ izmantotajām.

Prasītājs aprēķinājis un lūdzis piedzīt no atbildētājas arī kompensāciju 3293,24 euro apmērā.

Analizējot Enerģētikas likuma 42.^{3} panta pirmajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 7.martam) paredzētās kompensācijas tiesisko dabu un definējot kompensācijas apmēram izvirzāmas prasības, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka kompensācija visupirms ir dabasgāzes lietošanas noteikumos un dabasgāzes piegādes līgumā noteikto enerģijas lietotāja saistību pastiprināšanas līdzeklis *(sk. Satversmes tiesas 2020.gada 20.marta sprieduma lieNr.2019-10-0103 28.2.punktu un 2020.gada 28.septembra sprieduma lietā Nr.2019-37-0103 21.2.punktu)*.

Satversmes tiesa ir uzsvērusi, ka tiesai kompensācijas apmēra aprēķināšanā ir jāņem vērā kompensācijas mērķis, kā arī tas, ka kompensācijas apmēram jābūt samērīgam. Tā kā kompensācija pēc tās juridiskās dabas ir pielīdzināma līgumsodam, tās samērīga apmēra noteikšanai izmantojami kritēriji, kurus vispārējās jurisdikcijas tiesas atbilstoši no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātajam samērīguma principam un Civillikuma 1717.pantam izmanto līgumsoda apmēra samērīguma noteikšanā (tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas, taču tam jābūt samērīgam un atbilstošam godīgai darījumu praksei).

Tas nozīmē, ka gadījumos, kad enerģijas lietotājs pārkāpis dabasgāzes piegādes līgumu un viņam bijusi iespēja lietot dabasgāzi bez uzskaites, lietotāja pienākums samaksāt par patērēto dabasgāzi, kā arī kompensāciju noteikts likumā. Turklāt, kā izriet no minēto normu satura un mērķa, gāzes lietotāja atbildība iestājas, ja konstatētas mērķtiecīgas darbības nolūkā iejaukties gāzes skaitītājā un pastāvējusi iespēja dabasgāzi lietot, apejot uzskaiti. Tādējādi nav svarīgi, kura persona ir bojājusi dabasgāzes patēriņa skaitītāja plombu vai veikusi citas darbības. Prasītājai kā sistēmas operatoram jāpierāda iejaukšanās fakts gāzes uzskaites mehānismā (sk. Senāta 2022.gada 2.marta sprieduma lietā Nr.SKC-280/2022 10.1.punktu).

Konkrētajā gadījumā lietā ir konstatēts dabasgāzes patēriņa skaitītāja atvienošana, kas radīja iespēju ilgstoši patērēt dabasgāzi bez maksas (laikā no 2015.gada 15.jūlijam līdz 2016.gada 7.jūlijam). Minētais ir atzīstams par būtisku pārkāpumu.

Savukārt kompensācijai ir jāveicina dabasgāzes lietošanas noteikumu un dabasgāzes piegādes līguma noteikumu ievērošanu, kā arī jānodrošina, ka ar kompensāciju tiek panākts taisnīgs rezultāts par atbildētājas kā dabasgāzes lietotājas pieļauto pārkāpumu, vienlaikus nodrošinot saprātīgu līdzsvaru starp konkrētās personas tiesībām un sabiedrības interesēm.

Izvērtējot pieļautā pārkāpuma smagumu un sekas, lai Enerģētikas likuma (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam) 42.^{3} panta pirmajā daļā noteiktā kompensācija būtu taisnīga un samērīga, kā arī pildītu sodīšanas un preventīvo funkciju, Civillietu tiesas kolēģija, ņemot vērā konkrēto pamatparāda apmēru, atzīst par taisnīgu kompensācijas apmēru 3293,24 euro, kas atbilst neuzskaitītās dabasgāzes apjoma 9454 m^3 vērtībai, nepiemērojot nodokļus. Mazāku kompensācijas apmēru noteikt nav pamata, jo tas nebūtu samērīgs ar pieļautā pārkāpuma bīstamību, kā arī nepildītu sodīšanas funkciju, lai atturētu no līdzīgas rīcības nākotnē.

Šādos apstākļos Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa pilnībā visus lietas apstākļus un pierādījumus lietā nav pareizi novērtējusi, tādējādi nepamatoti noraidot prasītāja prasību.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

No lietas materiāliem redzams, ka prasītājs AS "Latvijas Gāze", ceļot prasību veicis valsts nodevas samaksu 1286,87 euro apmērā un par pieteikumu par prasības nodrošināšanu valsts nodevu 168,72 euro (l.l. 14, 1.sējums), kā arī samaksājis ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 7,83 euro (l.l. 15, 1.sējums), savukārt iesniedzot apelācijas sūdzību samaksāta valsts nodevu 1286,87 euro (l.l. 150, 1.sējums).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta "d" apakšpunktu un Civilprocesa likuma 35.panta pirmās daļas 1.punktu redakcijā, kas bija spēkā prasības pieteikuma iesniegšanas dienā, valsts nodeva par prasības celšanu par naudas summas 33 744,13 euro piedziņu bija jāmaksā 1286,87 euro apmērā (0,016*(33744,13-28457)+1202,28).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 7.punktu un Civilprocesa likuma 35.panta pirmās daļas 1.punktu redakcijā, kas bija spēkā prasības pieteikuma iesniegšanas dienā, valsts nodeva par prasības nodrošinājuma pieteikumu lietā ar prasības summu 33 744,13 euro bija jāmaksā 168,72 euro apmērā (0,005*33744,13).

Tā kā celtās prasības summa ir 33 7844,13 euro, bet prasība un apelācijas sūdzība apmierināta daļēji, par summu 7477,00 euro, tas ir 22,16% (7477/33744,13) apmērā, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka no atbildētājas prasītāja AS "Gaso" labā piedzenami tiesas izdevumi 609,41 euro apmērā ((1286,87+168,72+7,83+1286,87)* 7477/33744,13).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi lietā par tiesas pavēstu un citu dokumentu nosūtīšanu ir 30,07 euro (l.l. 2, 1.sējums). Prasītājs ceļot prasību ir apmaksājis ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 7,83 euro apmērā (l.l 15, 1.sējums).

Līdz ar to nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir 22,24 euro (30,07-7,83), un tie proporcionāli prasības apmierinātajai daļai piedzenami no atbildētājas par labu valstij 4,93 euro apmērā (22,24*7477/33744,13), savukārt no prasītāja par labu valstij piedzenami nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi proporcionāli prasības noraidītajai daļai 17,31 euro apmērā (30,07-4,93-7,83).

Civilprocesa likuma 195.pants nosaka, ka taisot spriedumu par naudas summas piedziņu, tiesa norāda prasītāja tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt procentus, minot arī to apmēru. Tādējādi Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājam nosakāmas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt no atbildētājas likumiskos procentus 6% gadā no piespriestās nenomaksātās naudas summas par laiku līdz sprieduma izpildei, jo saskaņā ar Civillikuma 1765.pantu gadījumos, kad likums noteic aprēķināt likumiskos procentus, tas nolikts pa seši no simta gadā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 39.pantu, 41.panta pirmo daļu, 93.panta pirmo daļu, 97., 193., 195., 199., 204.[1], 426., 430., 432.pantu, 433.panta pirmo daļu un 434.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda:

AS "Gaso", reģistrācijas numurs 40203108921, prasību pret /pers. A/, personas kods /personas kods/, apmierināt daļēji.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, par labu AS "Gaso", reģistrācijas numurs 40203108921, parādu par patērēto dabasgāzi 4183,76 euro (četri tūkstoši simts astoņdesmit trīs euro un septiņdesmit seši centi), kompensāciju 3293,24 euro (trīs tūkstoši divi simti deviņdesmit trīs euro un divdesmit četri centi), un tiesas izdevumus 609,19 euro (seši simti deviņi euro un deviņpadsmit centi), kopā piedzenot 8086,19 euro (astoņi tūkstoši astoņdesmit seši euro un deviņpadsmit centi), samaksu veicot prasītāja AS "Gaso" kontā Nr.LV74PARX0020531040001, bankā AS "Citadele banka".

Noteikt AS "Gaso", reģistrācijas numurs 40203108921, tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, likumiskos 6% gadā no piespriestās nenomaksātās naudas summas 8086,19 euro (astoņi tūkstoši astoņdesmit seši euro un deviņpadsmit centi), ievērojot, ka procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis kapitāla lielumu.

Noraidīt prasību daļā par parāda 7425,16 euro piedziņu un daļā par kompensācijas 18 841,97 euro piedziņu.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,97 euro (četri euro deviņdesmit septiņi centi).

Piedzīt no AS "Gaso", reģistrācijas numurs 40203108921, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 17,31 euro (septiņpadsmit euro trīsdesmit viens cents).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kas piedzīti valsts ienākumos, iemaksājami bankas kontā: saņēmējs: Tiesu administrācija, NMR 90001672316, saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods TRELLV22, konta Nr. LV51TREL2190458019000. Iemaksas mērķis: 21499 ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kā arī dati lietas identificēšanai.

Pēc valsts ienākumos piedzenamo tiesas izdevumu samaksas, samaksu apliecinošais dokuments jāiesniedz Rīgas apgabaltiesā.

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Sprieduma pasludināšanas datums - 2022.gada 19.oktobris.

Tiesnesis referents U.Danga

Tiesnese M.Ābele

Tiesnese L.Volberga